

V Praze 29. listopadu 2022
Čj. 1315/22

Stanovisko

k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

I. Úvod

Předkladatel, kterým je Ministerstvo vnitra ČR, zpracovalo návrh zákona, kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Návrh z velké části navazuje na materiál, který již byl zpracován v minulém volebním období jako sněmovní tisk č. 593, ale nebyl poslaneckou sněmovnou nakonec schválen.

Návrh obsahuje 2 hlavní oblasti:

1. elektronizaci matrik zavedením matričního informačního systému (tzv. e-matrika)

V této části je navrhováno zákonné zakotvení matričního informačního systému (dále též „MIS“). Tím bude zajištěna centrální evidence elektronicky vedených údajů k agendě matrik a bude umožněno využití těchto údajů všemi matričními úřady na národní úrovni. Současně bude k dispozici historie zápisů vedených ke konkrétní matriční události, což nejen usnadní efektivnější kontrolu, ale také přinese možnosti statistického šetření pro optimalizaci agendy. MIS je navrhován jako centrální informační systém, jehož správcem bude Ministerstvo vnitra ČR a jednotlivé matriční úřady k němu budou připojené odpovídajícím způsobem přes Centrální místo služeb eGovernmentu.

2. změny v oblasti rodinného práva a další změny reagující na poznatky z dosavadní matriční praxe

V této části návrh obsahuje řešení praktických obtíží při aplikaci zákona o matrikách:

1. určení místa matriční události nastalé v dopravním prostředku (dnes je vždy příslušný matriční úřad dle místa vyložení novorozence či zemřelého, navrhuje se zavést, že když bude známo místo na cestě, kde k narození nebo úmrtí došlo, určí se příslušnost podle něj),
2. určování otcovství souhlasným prohlášením matky, jejího manžela (který není otcem) a skutečného otce – tzv. trojdohoda usnadní postup v této překerní životní situaci, aby nebylo nutné řešení soudní cestou,
3. podrobnější úpravu práva nezletilých dětí ve věcech jejich jména, včetně snížení věkové hranice, od které je pro tyto změny nezbytný jejich souhlas, ze stávajících 15 na 12 let,
4. zavedení možnosti uzavřít registrované partnerství před kterýmkoli matričním úřadem,
5. zavedení možnost uzavírání manželství v jazyce národnostní menšiny (v obcích s více než 10% zastoupením dané menšiny za podmínky, že oddávající a matrikář tento jazyk ovládají),

V této části návrh navazuje na materii, která již byla zpracována v minulém volebním období jako sněmovní tisk č. 593, jenž však nebyl nakonec schválen. Obsahuje také doprovodné změny občanského zákoníku, zákona o zvláštních řízeních soudních a zákona o správních poplatcích.

II. Připomínky a návrhy změn

Definice problému

Situace a problém jsou popsány dostačujícím způsobem. Předkladatel vhodným způsobem uvádí základní nedostatky současné právní úpravy, vysvětluje v dostatečné míře, ve kterých oblastech je současný stav nefunkční nebo neodpovídá vyvíjejícím se potřebám společnosti. Existující právní stav je popsán pouze ve formě volného přepisu rozhodujících právních předpisů, kterými je regulována současná právní úprava.

Subjekty dotčené regulací jsou vymezeny velmi obecně, v podstatě se jedná o jednoduchý seznam subjektů veřejné správy, které budou navrženou úpravou dotčeny. Dále se uvádí pouze odkaz na fyzické a právnické občany. Zejména v této kategorii by si RIA zasloužila přesnější definici právnických a fyzických osob, které budou navrženou regulací přímo dotčeny.

Popis cílového stavu je odpovídající potřebám RIA. Je rozdělen na 12 klíčových okruhů, ve kterých předložená novela bude obsahovat změny oproti současnému stavu. Detailně je také popsáno navržené fungování matričního informačního systému, který se má stát klíčovým nástrojem pro budoucí formu elektronického vedení matrik.

Zhodnocení rizik v případě nepřijetí regulace předkladatel neprovedl.

Návrhy variant řešení jsou zpracovány pouze pro problematiku matričního informačního systému (MIS). V tomto případě jsou varianty zpracovány kvalitně a realisticky popisují možná řešení problému. Naopak předkladatel zcela rezignoval na zpracování variantního řešení u dalších okruhů otázek řešených v RIA. U ostatních problematik předkladatel pouze na str. 17 uvádí: „Ostatní ustanovení návrhu novely mají dokončit legislativní proces u bývalého sněmovního tisku 593 – zde se varianty nezvažovaly a návrh bude s drobnými změnami předložen v podobě, ve kterém byl již částečně projednán Poslaneckou sněmovnou.“ Toto řešení je nutné považovat za nedostatečné. V návrhu zákona je řešena celá řada dalších důležitých problematik při vedení matriky a zapisování údajů do nich, kde by bylo také vhodné zpracovat dílčí varianty řešení a předkladatel tak neučinil.

Vyhodnocení variant a stanovení nákladů a přínosů je provedeno nedostatečným způsobem, což vyplývá již z faktu, že jsou definovány skutečné varianty řešení pouze u matričního informačního systému. U zbývajících okruhů vyhodnocení nákladů a přínosů chybí, přičemž je nepochybné, že nová úprava v řadě oblastí bude znamenat náklady pro subjekty dotčené regulací.

Popis **přezkumu účinnosti regulace** postrádá stanovení konkrétních indikátorů a rovněž časový horizont. Kapitola **konzultace a zdroje dat** je popsána stručně, ale v dostačující podobě.

III. Shrnutí připomínek ke zprávě z hodnocení dopadů regulace (zpráva RIA)

Předkladateli nelze upřít snahu o dostatečný popis řešené problematiky a cílového stavu. RIA lze vytknout následující:

1. předkladatel nezahrnul kapitolu obsahující zhodnocení rizik v případě nepřijetí regulace,
2. v návrhu je pouze velmi obecné vymezení subjektů dotčených regulací, tuto část je vhodné více rozpracovat,
3. variantní řešení je zpracováno pouze pro matriční informační systém, na zpracování variant alespoň u některých dalších klíčových okruhů problémů předkladatel rezignoval,
4. podobně vyhodnocení nákladů a přínosů variant regulace je zpracováno pouze pro matriční informační systém (MIS), nikoliv pro další řešené okruhy problémů; je proto nezbytné vyhodnotit celkové přínosy návrhu pro veřejnou správu a občany nejenom v případě realizace MIS,

5. je potřeba doplnit část přezkum účinnosti regulace o konkrétní indikátory, dle kterých bude následně vyhodnocena účinnost navržené regulace, rovněž je potřeba doplnit konkrétní časový horizont, ke kterému toto hodnocení bude provedeno.

IV. Závěr

Pracovní komise Legislativní rady vlády pro hodnocení dopadů regulace **na základě posouzení zprávy z hodnocení dopadů regulace doporučuje** Legislativní radě vlády, **aby projednávání návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, přerušila za účelem dopracování návrhu předkladatelem ve smyslu výše uvedených zásadních připomínek.**

Vypracoval:

JUDr. Petr Solský

Schválil:

Mgr. et Mgr. Marek Havrda Ph.D., v. r.
předseda komise